BÀI 3. CƠ BẢN VỀ LẬP TRÌNH HƯỚNG ĐỐI TƯỢNG TRONG JAVA

Các khái niệm cơ bản của lập trình hướng đối tượng Khai báo và sử dụng class trong Java

.

1. CÁC KHÁI NIỆM CƠ BẢN

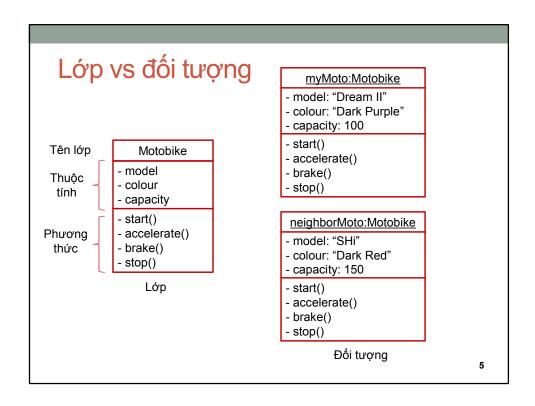
Lập trình hướng đối tượng là gì?

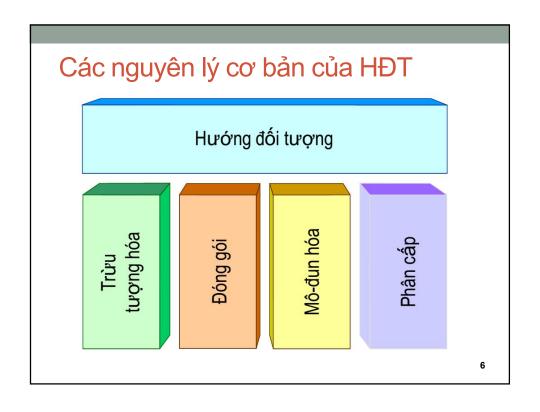
- Mô hình hóa các đối tượng trong thế giới thực thành đối tượng phần mềm
- Chương trình = Đối tượng + Thông điệp
- Chương trình được cấu thành bởi các đối tượng và tương tác giữa các đối tượng (qua thông điệp)
- Thuộc tính: các đặc điểm, trạng thái của đối tượng
- Hành vi: các hành vi của đối tượng

3

Lớp vs đối tượng

- Lớp (Class): định nghĩa các thuộc tính và các phương thức chung của một nhóm đối tượng nào đó
 - · Lớp là trừu tượng, thuộc tính không mang giá trị cụ thể
 - · Có thể liên tưởng đến kiểu dữ liệu
- Đối tượng (Object): là một thể hiện cụ thể của lớp, các thuộc tính có giá trị xác định
 - Có thể liên tưởng đến biến
- Lớp là mô hình hóa rút gọn của thực thế trên thực tế
 - · Chỉ mô tả những thuộc tính, phương thức quan tâm

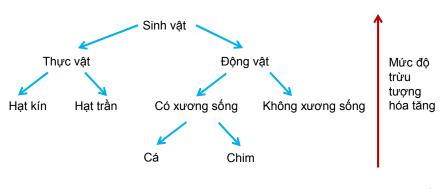
Trừu tượng hóa

- · Loại bỏ đi các thông tin cụ thể, giữ lại các thông tin chung
- Tập trung vào các đặc điểm của thực thể, làm cho nó khác biệt với những thực thể khác
- · Phụ thuộc góc nhìn

7

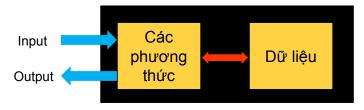
Phân cấp

- Một nhóm đối tượng mang những đặc điểm khác biệt với những đối tượng khác có thể tách thành nhóm con
- → Lặp lại bước trên ta có cây phân cấp

Mô-đun hóa và Đóng gói

- Mô-đun hóa: Chia nhỏ hệ thống phức tạp thành các đối tượng nhỏ hơn
- Đóng gói: Che giấu, ẩn chi tiết thực hiện bên trong một đối tượng
 - Một đối tượng có 2 khung nhìn: từ bên trong, từ bên ngoài
 - Cung cấp cho các đối tượng khác (client) một giao diện
 - Tính trong suốt: Thay đổi việc thực thi bên trong không làm ảnh hưởng tới các đối tượng khác

9

2. ĐÓNG GÓI VÀ XÂY DỰNG LỚP

Đóng gói

- Lớp đóng gói các thành viên và chỉ định điều khiển truy cập tới các thành viên đó:
 - Thuôc tính
 - Phương thức
- Tập hợp các lớp được nhóm lại thành gói (package). Mỗi lớp trong gói cũng được chỉ định điều khiển truy cập
- Các từ khóa chỉ định điều khiển truy cập trong Java:
 - public: có thể truy cập từ mọi nơi
 - protected: có thể truy cập từ trong gói hoặc từ các lớp con
 - Không chỉ định: có thể truy cập từ trong gói
 - private: chỉ có thể truy cập từ chính lớp đó

11

Các bước xây dựng lớp

- Bước 1: Mô hình hóa lớp đối tượng
 - · Phát hiện các thuộc tính và hành vi
- Bước 2: Mô tả phần tiêu để của lớp
- Bước 3: Định nghĩa thuộc tính
- Bước 4: Định nghĩa phương thức khởi tạo (Constructor)
- Bước 5: Định nghĩa phương thức

Mô hình hóa lớp đối tượng

- Bước này thực hiện trừu tượng hóa các đối tượng thực
- Định nghĩa một lớp cần có:
 - Tên lớp
 - · Danh sách các thuộc tính
 - · (Có thể cần) Phương thức khởi tạo
 - · Danh sách các phương thức

13

Mô tả phần tiêu đề của lớp

Cú pháp

```
package pack.name;
/**Javadoc*/
Modifier class ClassName{
    //class's body
}
Tiêu đề của lớp (class header)
```

Trong đó:

Khai báo thuộc tính

Cú pháp

```
/**Javadoc*/
Modifier DataType attributeName;
```

Trong đó:

```
/**Javadoc*/: chú thích để tạo tài liệu Javadoc (không bắt buộc)
```

Modifier : chỉ định truy cập

Datatype : kiểu dữ liệu, có thể là một lớp lồng (nested class) attributeName : tên thuộc tính, theo quy tắc định danh

15

Khai báo thành viên hằng số

· Cú pháp:

```
Modifier final DataType CONST_NAME = value;
```

Trong đó:

Modifier : chỉ định truy cập Datatype : kiểu dữ liệu CONST_NAME : tên hằng value : giá trị gán cho hằng

Ví du

```
public final int MAX STUDENT = 100;
```

Khai báo phương thức

Cú pháp

```
/**Javadoc*/
Modifier DataType methodName(parameterList){
     // method's body
}
```

Trong đó:

```
/**Javadoc*/: chú thích để tạo tài liệu Javadoc (không bắt buộc)
```

Modifier : chỉ định truy cập

Datatype : kiểu dữ liệu trả về của phương thức

methodName: tên phương thức

parameterList: danh sách các tham số, bao gồm kiểu dữ liệu và

tên của tham số

17

Lệnh return

- Nếu DataType là void: phương thức không trả về giá trị
- Ngược lại, trong nội dung của phương thức cần sử dụng lệnh return để trả về giá trị có kiểu dữ liệu tương ứng
- Khi câu lệnh return được thực hiện, phương thức sẽ kết thúc
- Lưu ý:
 - Việc sử dụng return nhiều lần trong 1 phương thức có thể khiến chương trình mất cấu trúc
 - Nên sử dụng 1 biến cục bộ lưu và tính giá trị trả về trước khi sử dụng return
 - Cố gắng 1 phương thức chỉ có một câu lệnh return

Các phương pháp truyền tham số

- Khi xây dựng các phương thức có nhận tham số, Java luôn sử dụng cách thức truyền theo kiểu tham trị(pass-byvalue), tức là chỉ truyền vào bản sao/giá tri của tham số:
 - Tham số có kiểu dữ liệu nguyên thủy: truyền vào giá trị của tham số. Do đó mọi thay đổi trên giá trị này của phương thức không ảnh hưởng tới bản gốc.
 - Tham số có kiểu dữ liệu tham chiếu: truyền bản sao của tham chiếu gốc
- Chúng ta sẽ phân tích kỹ hơn vấn đề này sau

19

Phương thức khởi tạo (constructor)

- Khi môt đối tương tạo ra, một phương thức đặc biệt được gọi là phương thức khởi tạo được tự động gọi:
 - · Gán giá trị ban đầu cho các thuộc tính
 - Có thể thực hiện một số thao tác xử lý
 - Một lớp có thể có nhiều phương thức khởi tạo
- Cú pháp

```
/**Javadoc*/
Modifier ClassName(parameterList) {
      // method's body
```

Phương thức khởi tạo mặc định (nên có)

```
/**Javadoc*/
Modifier ClassName() {
      // method's body
```

Thành viên lớp

- Khi định nghĩa lớp, ta có thể khai báo một số thành viên với tư cách là thành viên của lớp:
 - Thành viên lớp: các thành viên có thể được truy cập mà không cần qua một đối tượng (thể hiện của lớp)
- · Cách thức: khai báo thành viên với từ khóa static

21

Thành viên đối tượng vs Thành viên lớp

- Chỉ được truy cập thông qua một đối tượng (thể hiện của lớp)
- Thuộc tính của các đối tượng có giá trị khác nhau
- Sự thay đổi giá trị thuộc tính của một đối tượng này là độc lập với các đối tượng khác
- Có thể truy cập thông qua tên lớp hoặc qua đối tượng

value;

- Thuộc tính của đối tượng khác nhau có giá trị giống nhau
- Sự thay đổi giá trị thuộc tính của đối tượng này kéo theo sự thay đổi tương ứng trên các đối tượng khác

Thành viên lớp

- Thay đổi giá trị một thuộc tính static trong một đối tượng này sẽ thay đổi giá trị thuộc tính đó của các đối tượng khác cùng lớp
- Một phương thức static chỉ có thể truy cập vào các thuộc tính static và chỉ có thể gọi các phương thức static cùng lớp

23

Thành viên lớp – Ví dụ 1

```
/** The StaticMethodTest class illustrates using static
method */
public class StaticMethodTest {
    /** The main method begins execution of Java
    application
    *@param args: input parameter
    */
    public static void main (String[] args) {
        char[] inputStr = { 'S', 'o', 'I', 'C', 'T' };
        String data = String.copyValueOf(inputStr);
    }
}
```

Thành viên lớp - Ví dụ 2

```
package samsung.java.oop.example
/** The StaticAttribute class illustrates declaring static
attribute */
public class StaticAttribute {
    private static int staticAttr;
    /** Set a new value to staticAttr field
    *@param newValue: new value
    */
    public void setStaticAttr (int initValue) {
        staticAttr = initValue;
    }
    /** Gets the value of staticAttr*/
    public int getStaticAttr () {
        return staticAttr;
    }
}
```

25

Thành viên lớp - Ví dụ 2

```
package samsung.java.oop.example.static
Import samsung.java.oop.example.StaticAttribute
/** The StaticAttributeTest class illustrates accessing
static attribute */
public class StaticAttributeTest {
    public static void main (String[] args) {
       StaticAttribute attr1 = new StaticAttribute();
       attr1.setStaticAttr(1);
       StaticAttribute attr2 = new StaticAttribute ();
       attr1.setStaticAttr(-1);
       System.out.println("Static attribute in attr1: " +
                            attr1.getStaticAttr());
       System.out.println("Static attribute in attr2: " +
                            attr2.getStaticAttr());
    }
}
                                                              26
```

Bảo vệ dữ liệu của đối tượng

- Thuộc tính của lớp thường được đặt chỉ định truy cập là private
- Truy cập vào thuộc tính của đối tượng thông qua các hàm setter (thay đổi giá trị của thuộc tính) và hàm getter (lấy giá trị của thuộc tính)
- Mục đích: che giấu và kiểm soát giá trị truyền cho thuộc tính

```
private int intAttr;

//Setter method
public void setIntAttr (int initValue) {
        this.intAttr = initValue;
}

//Getter method
public int getIntAttr () {
        return this.intAttr;
}
```

Từ khóa this cho phép tự tham chiếu đến chính đối tượng đó

27

Ví dụ về xây dựng lớp

- Tạo và thử một đối tượng "học phần" có
 - Tên môn, tên giáo viên, định mức và số lượng đăng ký hiện tại
 - Cho phép người dùng đăng ký một SV vào lớp, hủy đăng ký một SV và hiển thị thông tin môn học
- Yêu cầu :
 - Không thể đăng ký nữa nếu số đăng ký đã bằng định mức
 - Không thể hủy đăng ký nếu không có sinh viên

Lớp Subject

- Phát hiện thuộc tính:
 - subjectID: Mã học phần Xâu ký tự
 - subjectName: Tên học phần Xâu ký tự
 - quota: Số lượng sinh viên tối đa được đăng ký
 - currentEnrolment: Số SV đăng ký hiện tại
- Phát hiện phương thức
 - elrolStudent (): Đăng ký một sinh viên
 - unElrolStudent(): Hủy đăng ký
 - displaySubjectInfo(): Hiển thị thông tin đăng ký
 - · Các phương thức setter và getter
 - · Phương thức khởi tạo

29

Constructor

enrolStudent()

unEnrolStudent()

33

displaySubjectInfo()

3. KHAI BÁO VÀ SỬ DỤNG ĐỐI TƯỢNG

35

Khai báo và sử dụng đối tượng

Khai báo và sử dụng đối tượng

Cú pháp

```
ClassName objectName = new Constructor();
```

· Trong đó:

 ${\tt ClassName} \ : \textbf{Ten lớp mà đối tượng tạo ra từ lớp đố} \\ {\tt objectName} \ : \textbf{Ten đối tượng} \\$

Constructor(): Phương thức khởi tạo

- Truy cập tới các thành viên của đối tượng qua toán tử '.'
- Lưu ý tới chỉ định điều khiển truy cập
- Các đối tượng được khai báo mà không khởi tạo sẽ mang giá trị null

37

Khai báo và sử dụng đối tượng (tiếp) · Có thể tách thành 2 câu lệnh: ClassName objectName; objectName = new Constructor(); Điều gì xảy ra khi hai câu lệnh này được thực thi: ClassName objectName; new Constructor(); objectName = new Constructor(); Βô Βô nhớ nhớ objectName Đối tượng stack heap objectName là tham chiếu Giá trị của objectName là địa chỉ vùng nhớ chứa thông tin của 38 đối tượng trong bộ nhớ heap

Truyền tham số cho phương thức

- Nhắc lại: Java sử dụng các thức truyền theo tham trị (pass-by-value)
- Khi truyền tham số có kiểu tham chiếu, một bản sao sẽ được tạo ra:
 - Giá trị tham chiếu gốc không bị thay đổi sau khi kết thúc phương thức
 - Giá trị của đối tượng giữ lại mọi thay đổi mà phương thức đã tạo ra
- → hiệu quả tương tự như truyền tham biến

39

Ví dụ - Truyền tham số cho phương thức

```
package samsung.java.oop.example;
/** The AnyValue class contains a integer */
public class AnyValue {
    private int data;

    /** Construcs a new object with initial value*/
    public AnyValue (int initData) {
        this.data = initData;
    }

    /** Setter method*/
    public void setData (int newData) {
        this.data = newData;
    }

    /** Getter method*/
    public int getData() {
        return this.data;
    }
}
```

Truyền tham số cho phương thức

```
package samsung.java.oop.example.passing;
import samsung.java.oop.example.AnyValue
/**This class illutrates passing parameter when calling
a method */
public class PassingParameter {
    /** Method has a primitive value*/
    private static void changeNumber(int a) {
        a = a + 1;
    }
    /** Method has a reference value*/
    private static void changeValue(AnyValue value) {
        value.setData(10);
    }
}
```

41

Truyền tham số cho phương thức (tiếp)

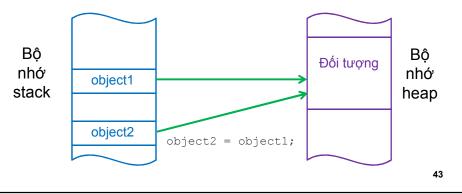
```
public static void main(String[] args) {
   //pass primitive parameter
   int number = 1;
   System.out.println("Before changing: number = "
                        + number);
   changeNumber(number);
   System.out.println("After changing: number = "
                        + number);
   //pass reference parameter
   AnyValue value = new AnyValue(1);
   System.out.println("Before changing: value has " +
                               value.getData());
   changeValue(value);
   System.out.println("After changing: value has " +
                               value.getData());
                                                        42
```

Phép gán đối tượng

- Java cho phép gán hai đối tượng cho nhau:

object2 = object1;

Hãy nhớ rằng object1 và object2 chỉ là các tham chiếu.
 Do đó câu lệnh gán trên chỉ là gán giá trị tham chiếu. Hay nói cách khác, một thể hiện sẽ có hai tham chiếu object1 và object2

So sánh hai đối tượng

- · So sánh hai giá trị có kiểu nguyên thủy: ==
- So sánh hai đối tượng: object1 == object2?
 - Luôn nhớ rằng object1 và object2 chỉ là tham chiếu. Vì vậy toán tử == chỉ so sánh giá trị của 2 tham chiếu
 - Kiểm tra 2 tham chiếu có cùng trỏ đến một đối tượng không
- Phương thức equals (Object)
 - Các lớp của Java:
 - Trả về true nếu mọi thành viên của 2 đối tượng có giá trị bằng nhau
 - Trả về false nếu ngược lại
 - Các lớp định nghĩa mới: Cần sử dụng nguyên lý chồng phương thức để viết lại. Chúng ta sẽ đề cập đến sau.

Ví dụ - Gán và so sánh hai đối tượng

45

Ví dụ - Gán và so sánh hai đối tượng (tiếp)

Mảng đối tượng

Cú pháp khai báo và khởi tạo

```
ClassName[] arrayName = new ClassName[size];
```

· Trong đó:

ClassName: Tên lớp mà đối tượng tạo ra từ lớp đó

arrayName : Tên mảng đối tượng

size : Kích thước

Các phần tử sẽ mang giá trị null

47

Mảng đối tượng

· Cú pháp

Trong đó:

ClassName: **Tên lớp mà đối tượng tạo ra từ lớp đó**

arrayName: Tên mảng đối tượng

Số lần gọi phương thức khởi tạo là kích thước của mảng

Tạo và sử dụng đối tượng Subject

Bài tập trên lớp

- Viết thêm các phương thức setter và getter cho lớp Subject
- Viết lại lớp SubjectManagement cho phép thực hiện những công việc sau:
 - Nhập thông tin môn học từ bàn phím
 - Tạo một môn học mới theo thông tin người dùng nhập từ bàn phím
 - Cho phép đăng ký thêm một sinh viên. Mỗi lần đăng ký xong, hỏi lại người dùng có tiếp tục không. Hiển thị thông tin môn học nếu người dùng không muốn tiếp tục.
 - Cho phép hủy đăng ký một sinh viên. Mỗi lần đăng ký xong, hỏi lại người dùng có tiếp tục không. Hiển thị thông tin môn học nếu người dùng không muốn tiếp tục.

3. MỘT SỐ LỚP TIỆN ÍCH TRONG JAVA

51

3.1. Các lớp bao (Wrapped class)

- Các kiểu dữ liệu nguyên thủy không có các phương thức kèm theo
- Java xây dựng lớp bao tương ứng cho các kiểu dữ liệu nguyên thủy:
 - Mỗi đối tượng của lớp bao sẽ chứa giá trị và các phương thức để xử lý
- · Các lớp bao trong Java

Lớp bao	Kiểu nguyên thủy
Boolean	boolean
Byte	byte
Char	char
Short	short
Int	int
Long	long
Float	float
Double	double

Một số phương thức điển hình

- · String toString(): Chuyển giá trị thành xâu
- <type>Value: Chuyển từ đối tượng lớp bao thành giá trị nguyên thủy tương ứng

```
Float fObject = 3.14;
float fValue = fObject.floatValue; //fValue = 3.14f
int iValue = fObject.intValue; //iValue = 3
```

 int compareTo(Wrapped): so sánh giá trị với đối tượng khác cùng lớp bao

53

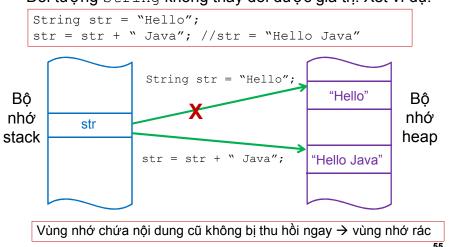
Một số phương thức static

- parse<type>(String): chuyển xâu thành giá trị tương ứng
- toString<value>: chuyển giá trị thành xâu tương ứng
- max(value1, value2): giá trị lớn hơn trong hai giá trị
- min(value1, value2): giá trị nhỏ hơn trong hai giá trị

```
float fValue = Float.parseFloat("3.14"); //fValue = 3.14f
String str = Float.toString(fValue); //str = "3.14"
```

3.2. Lớp StringBuffer **và** StringBuilder

Đối tượng String không thay đổi được giá trị. Xét ví dụ:

Lớp StringBuffer **và** StringBuilder

- Lớp StringBuffer và StringBuilder cho phép làm việc với xâu linh hoạt hơn, hiệu quả hơn về mặt cấp phát tài nguyên
- Dùng StringBuffer khi có nhiều tiến trình cùng truy cập tới một xâu
- Dùng StringBuilder khi có 1 tiến trình truy cập tới xâu
 - Trường hợp này nếu dùng StringBuffer sẽ cho hiệu năng kém hơn
- · Các phương thức của 2 lớp giống nhau

Các phương thức khởi tạo

- StringBuffer(): Khởi tạo 1 đối tượng với kích thước ban đầu 16 ký tự, không chứa ký tự nào
- StringBuffer (String str): Khởi tạo đối tượng với nội dung ban đầu là str
- StringBuffer (char ch): Khởi tạo 1 đối tượng với nội dung là ký tự ch
- StringBuffer(int size): Khởi tạo đối tượng với kích thước ban đầu là size
 - Lưu ý: khi xử lý đối tượng, kích thước có thể thay đổi tùy ý
- Tương tự với StringBuilder

57

Một số phương thức điển hình

- toString(): trả lại xâu nội dung có trong đối tượng StringBuffer hay StringBuilder
- append (value): thêm giá trị (có kiểu bất kỳ) vào nội dung của đối tượng
- insert(int position, value): chèn giá trị vào sau vị trí position
- capacity(): Kích thước để chứa xâu nội dung
- length(): độ dài của xâu nội dung
- charAt (int index): trả lại ký tự có chỉ số index
- delete (int start, int end): xóa xâu con từ vị trí start đến vị trí end

